

کتابخانه؛ مکمل

نهاد خانواده و مدرسه

سید عباس صالحی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در حاشیه گشایش کتابخانه «الفا» در فرهنگسرای بهمن بیگی شهرک گلستان شیراز، با بیان این که بی تردید کتاب و کتابخوانی فرصتی پایدار برای توسعه ملی کشور ایجاد می کند، گفت: در زوایای مختلف به توسعه کتاب و کتابخوانی نیازمندیم. فرصت های کتابخانه های عمومی صرفا فضای انباشت کتاب نیست، بلکه هر کتابخانه اتفاقات مختلفی به وجود می آورد که می تواند به توسعه ملی و استانی کمک کند.

وی خاطرنشان کرد: کتابخانه، مکمل نهاد خانواده است. زیرا امروز خانواده ها دچار مشکلاتی هستند که ممکن است فرصت کافی نداشته باشند تا نیازهای فرزندان در حوزه تربیتی، آموزشی و آموزشی را تأمین کنند.

صالحی تشکیل می شود به نحوی به نهاد خانواده کمک می کند که تربیت، آموزش و مهارت بالاتر پدید بیاید.

وی با بیان این که کتابخانه عمومی مکمل نهاد مدرسه است، افزود: کتابخانه هایی که در یک دهه اخیر با نگاه جدید تاسیس شدند تلاش شده در راستای چند منظوره بودن شکل بگیرند. به طور جدی جایگاه حوزه خردسال، کودک و نوجوان بسیار دارای اهمیت در این کتابخانه هاست که بتواند جاذبه های ایجاد کند و طعم کتاب را از نونهالی در ذائقه آنان بچشاند.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی گفت: کتابخانه های جدید تلاش می کنند در کنار کتاب کاغذی، زمینه هایی را برای فرصت های مطالعاتی، آموزشی و ارتباطات دیجیتال فراهم کنند، به گونه ای که نسل جدید که با فضای فناوری در ارتباط است، احساس نکنند کتابخانه ها از این مسیر عقب افتاده اند.

استاندار فارس نیز با بیان این که فرهنگ نیازمند کالای فرهنگی مانند کتاب است، گفت: ضمن حمایت از کتاب و کتابخوانی در حوزه نرم افزاری و سخت افزاری، ایجاد امکانات و هماهنگی بین نهادی، به یاری خداوند متعال تصمیم گرفتیم کتابخانه مرکزی شیراز را در یک جای مناسب با معماری فاخر ضمن همکاری شهرداری و اداره کل کتابخانه های عمومی و سایر دستگاه ها احداث کنیم.

حسینعلی امیری در این مراسم از آغاز عملیات اجرایی کتابخانه مرکزی شیراز خبر داد و افزود: اعتبار لازم به این منظور تأمین شده است.

آزاده نظر بلند، دبیرکل نهاد کتابخانه های عمومی کشور نیز در ادامه این مراسم گفت: در کل کشور ۳۶۰۰ کتابخانه عمومی زیر نظر نهاد فعالیت می کند اما آنچه مورد نظر قرار گرفته توسعه فضای دیجیتال در کتابخانه ها و توسعه کتاب های الکترونیک و صوتی و شبیه اینهاست که بتوانیم از طریق پلتفرم ها به دست مخاطبان برسانیم. امیدواریم ضمن گسترش کتابخانه های دیجیتال در راستای توسعه کتابخانه های سیار هم گام هایی برداریم.

وی در رابطه با ضرورت بازآرایی کتابخانه های عمومی کشور هم عنوان کرد: حدود ۴۰ درصد کتابخانه های عمومی کشور نیازمند بازطراحی هستند.

در این گزارش به موضوع مهمی درباره کتابخانه های آینده پرداختیم

چگونه تأمین کتاب تغییر می کند؟

لیس ادونتورک

پژوهشگر کتاب

تأمین کتاب در کتابخانه های مدرن به فرآیند نظام مند انتخاب، تهیه و مدیریت منابع برای ایجاد مجموعه ای همسو با مأموریت کتابخانه، نیازهای کاربران و روندهای نوظهور اشاره دارد. این فرآیند نقش مهمی در اطمینان از دسترسی کاربران به منابع مرتبط، با کیفیت و متنوع، چه در قالب فیزیکی و چه در قالب دیجیتال ایفا می کند.

تحولات تأمین کتاب

در کتابخانه های مدرن

با پیشرفت فناوری، افزایش منابع دیجیتال و تغییر انتظارات کاربران، تأمین کتاب در کتابخانه های مدرن دستخوش تحولات چشمگیری شده است. فرآیند کارآمد تأمین کتاب نیازمند برنامه ریزی استراتژیک، بودجه بندی دقیق و پایبندی به سیاست های توسعه مجموعه است. کتابخانه ها با استفاده از تحلیل داده ها، بازخورد کاربران و ابزارهای دیجیتال، تصمیم های آگاهانه ای برای تأمین منابع می گیرند. این اقدامات به آنها کمک می کند تا مجموعه هایی را ایجاد کنند که نیازهای فوری کاربران را برآورده سازند و از یادگیری بلندمدت، پژوهش و گسترش دانش حمایت کنند.

اهمیت تأمین کتاب

در کتابخانه های مدرن

تأمین کتاب یکی از ارکان اساسی فعالیت های کتابخانه ای است و به عنوان زیربنای ایجاد و نگهداری یک مجموعه قوی، متنوع و مرتبط که بتواند نیازهای متغیر کاربران را پاسخ دهد، عمل می کند. در کتابخانه های مدرن، که نیازهای اطلاعاتی به طور فزاینده ای پویا و پیچیده هستند، اهمیت تأمین منابع بیش از گذشته شده است.

۱. تضمین دسترسی به دانش

در هسته اصلی خود، تأمین کتاب تضمین می کند که کتابخانه ها به عنوان دروازه های دسترسی به منابع علمی، پژوهشی و آموزشی عمل کنند. این فرآیند به کاربران امکان می دهد به دیدگاه ها، موضوعات و فرمت های مختلفی از منابع دسترسی پیدا کنند که ممکن است در جاهای دیگر موجود نباشد. برای جوامعی که به منابع آموزشی دسترسی محدودی دارند، تأمین کتاب نقش حیاتی در کاهش شکاف دانش ایفا می کند و دسترسی برابر به اطلاعات را فراهم می آورد.

کتابخانه های مدرن طیف گسترده ای از منابع، از کتاب های درسی و مجلات پژوهشی تا آثار داستانی، زندگی نامه ها و آثار فرهنگی را تأمین می کنند. این تنوع به کاربران مختلف، از دانشجویان و پژوهشگران تا علاقه مندان به مطالعه عمومی، خدمات ارائه می دهد. تأمین کتاب در ایجاد مجموعه های جامع و فراگیر که

منعکس کننده تنوع فرهنگی و فکری جامعه است، نقش کلیدی دارد.

۲. پاسخگویی به نیازهای متنوع کاربران

کتابخانه های مدرن به گروه های مختلفی از کاربران از جمله کودکان، دانشجویان، پژوهشگران و یادگیرندگان مادام العمر خدمات ارائه می دهند. هر گروه نیازها و علایق متفاوتی دارد و تأمین منابع متنوع، تضمین می کند که تمام کاربران بتوانند منابع مورد نیاز خود را بیابند.

۳. حمایت از برتری علمی و پژوهشی

در کتابخانه های دانشگاهی، تأمین کتاب نقشی اساسی در حمایت از آموزش، یادگیری و پژوهش دارد. استادان و دانشجویان برای دسترسی به منابع درسی، منابع مرجع و انتشارات تخصصی که کیفیت آموزش و پژوهش را ارتقا می دهد، به کتابخانه ها متکی هستند.

همچنین، با اولویت بندی تأمین منابع معتبر و جدید، کتابخانه های دانشگاهی اطمینان حاصل می کنند که پژوهشگران به اطلاعات دقیق و به روز دسترسی دارند. این امر برای پیشرفت دانش و حفظ اعتبار علمی مؤسسات دانشگاهی حیاتی است. تأمین راهبردی کتاب، پژوهشگران، دانشجویان و اعضای هیات علمی را قادر می سازد تا اهداف علمی و حرفه ای خود را محقق کنند.

۴. ایجاد تعادل بین مجموعه های فیزیکی و دیجیتال

با پیشرفت فناوری، کتابخانه ها با چالش متعادل سازی مجموعه های فیزیکی و دیجیتال روبه رو هستند. در حالی که کتاب های فیزیکی همچنان بخش مهمی از تجربه مطالعه بسیاری از کاربران را تشکیل می دهند، منابع دیجیتال مانند کتاب های الکترونیکی، مجلات آنلاین و محتوای چندرسانه ای به دلیل دسترسی آسان و انعطاف پذیری، محبوبیت بیشتری پیدا کرده اند. استراتژی های تأمین کتاب در کتابخانه های مدرن برای ایجاد این تعادل متمرکز است. کتاب های فیزیکی برای کاربرانی که تجربه مطالعه سنتی را ترجیح می دهند، مناسبند، در حالی که منابع دیجیتال امکان دسترسی گسترده تر را، به ویژه برای کاربران دورافتاده، فراهم می کنند. برخی از

کتابخانه ها از مدل های تأمین منابع مبتنی بر تقاضا (DDA) برای محتوای دیجیتال استفاده و منابع را تنها زمانی خریداری می کنند که کاربران آنها را درخواست کنند. این رویکرد به استفاده بهینه از بودجه کمک می کند و همزمان نیازهای کاربران سنتی و دیجیتالی را برآورده می سازد.

۵. سازگاری با پیشرفت های فناوری

فناوری، فرآیند تأمین کتاب را کارآمدتر و مبتنی بر داده کرده است. کتابخانه های مدرن از سیستم های یکپارچه کتابخانه ای (ILS) و پلتفرم های تأمین منابع برای مدیریت سفارش، فهرست نویسی و مدیریت مجموعه ها استفاده می کنند. همچنین، تحلیل داده ها به کتابخانه ها کمک می کند تا الگوهای استفاده کاربران را ردیابی کرده و تصمیم های آگاهانه تری در مورد تأمین منابع بگیرند.

مدل های جدید صدور مجوز دیجیتال و توافق نامه های کنسرسیومی، فرآیند تأمین کتاب را با ارائه دسترسی مقرون به صرفه به محتوای دیجیتال بهبود می بخشد. به عنوان مثال، کتابخانه های می توانند درباره مجوزهای چندکاربره برای کتاب های الکترونیکی مذاکره یا به پایگاه های داده ای دسترسی پیدا کنند که هزاران عنوان را ارائه می دهند. این پیشرفت ها تضمین می کند که کتابخانه ها همگام با نیازهای کاربران باقی بمانند.

۶. ترویج یادگیری مادام العمر

یکی از اهداف اصلی کتابخانه ها، ترویج یادگیری مادام العمر است و تأمین کتاب نقشی اساسی در تحقق این هدف دارد. با به روزرسانی مستمر مجموعه های خود با منابعی در موضوعات جدید، فناوری های نوظهور و مسائل جهانی، کتابخانه ها به کاربران کمک می کنند تا اطلاعات خود را به روز نگه دارند و مهارت های جدید کسب کنند. به عنوان مثال، کتابخانه ها کتاب های خودیاری، راهنماهای شغلی و منابع توسعه فردی را تأمین می کنند تا از رشد کاربران پشتیبانی نمایند. همچنین، آنها روی منابع آموزشی که کنجکاوی فکری و اکتشاف را مورد تشویق قرار می دهد و فرصت هایی را برای یادگیری مداوم در طول زندگی فراهم می سازد سرمایه گذاری می کنند.